

البيوع المنهية عنها في الإسلام

ISLÁMEM ZAKÁZANÉ ZPŮSOBY OBCHODOVÁNÍ

للشيخ صالح بن فوزان الفوزان

ŠEJCH SÁLIH BIN FEWZÁN AL-FEWZÁN

www.e-islam.cz 2017

PŘELOŽIL: VILÉM KRTIČKA

KREKTURA, REVIZE A KOMENTÁŘ PŘEKLADU: ALÍ VĚTROVEC

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

Není pochyb, že obchodování patří odnepaměti k nejrozšířenějším lidským aktivitám a významnou měrou také ovlivnilo vztahy mezi muslimy a nemuslimy, či mezi islámským světem a zbytkem planety.

Před Vámi leží překlad přednášky předního saúdskoarabského islámského učence šejcha Sáliha bin Fewzána al-Fewzána z oblasti ekonomické etiky, pojednávající o různých typech obchodních transakcí, které islám zapovídá. Podle našich informací se jedná o první podobnou publikaci svého druhu v češtině, byť skromnou brožurku, která může sloužit jako základní studijní materiál co se týče této oblasti lidských znalostí. Čtenáře, který se touto problematikou zabývá hlouběji, pak možno odkázat na obsáhlejší a podrobnější cizojazyčnou literaturu, vycházející kromě arabštiny zejména v angličtině.

Obchodní etika islámu je poměrně málo známou a ve své podstatě možno říci že minimálně od počátku světové finanční krize v roce 2008 také velmi perspektivní oblastí islámského náboženského zákona (arab. شريعة *šari'a*).

Veřejnost o ní má jen velmi málo informací, protože se o ní v médiích i v populární literatuře takřka vůbec nehovoří, bez ohledu na to, že s nárůstem ekonomického významu mnoha oblastí muslimského světa, jmenovitě Turecka, Malajsie či zemí Arabského zálivu, nabývá na důležitosti i sektor podnikání označovaný také jako šari'atské podnikání a bankovníctví, islámsky přijatelné obchodování či pod anglizovanými termíny typu *Shariah Friendly Bussiness*.

Lze shrnout, že veškeré zakázané obchodní transakce jmenované v této brožuře mají společný prvek určité nečestnosti, přítomnosti úroku a prodeje nějaké komodity, která je jako taková islámem zakázána. Všechny takové typy prodeje jsou muslimům zapovězeny a je z náboženského hlediska naprosto jedno, zda obchodující protistrana je rovněž muslimského, nebo jakéhokoli jiného vyznání.

Českojazyčnému publiku tyto základní informace, zesumarizované v níže přeložené šejchově přednášce, přinášíme primárně ze dvou hlavních důvodů:

1. Mezi muslimy žijícími v České republice tvoří velmi významnou složku populace obchodníci a podnikatelé, které je nezbytné vzdělávat v tom, co jejich náboženství povoluje a zakazuje v obchodních vztazích, neboť obchodování je jejich oborem, aby se nedpouštěli hříchu a neférového jednání při obchodování, protože oni sami představují pro své okolí obraz islámu. Islámské poselství mohou pozitivně prezentovat nemuslimské veřejnosti i

přímo svou pracovní činností a jejím zodpovědným a etickým vykonáváním. Jejich poctivá ekonomická aktivita pak může prospět nejen jim samotným, ale i muslimské komunitě, ba i širší společnosti jako celku. Vždyť do spousty dnes již tradičně muslimských zemí, jako jsou Indonésie, Malajsie, Filipíny, mnohé ostrovy v Indickém oceánu a také většina států subsaharské Afriky, se islám původně dostal právě díky obchodu a uchytil se zde díky příkladu čestného a mravního jednání konkrétních muslimských obchodníků.

2. Mohou existovat také české nemuslimské firmy či samostatní jednotliví živnostníci, kteří mají záměr podnikat s muslimy či expandovat na trhy do muslimských zemí a proto se jim mohou hodit informace o etice obchodování dané reáliemi tamního náboženství, aby se mohli zorientovat, vyvarovat se mezikulturním nedorozuměním a faux pas, případně aby také mohli získat inspiraci pro své obchodní záměry, či v neposlední řadě aby se naopak měli čeho chytit a podle čeho se zorientovat v obchodní etice jím jen velmi málo známého, kulturně i nábožensky odlišného prostředí a také jako vodítko, na co si dát pozor a jak se bránit proti někomu, kdo by je chtěl klamat či podvádět.

Náš překlad vychází z písemného záznamu šejchovy přednášky البيوع المنهي عنها في الإسلام *al-Bujú'u l-munhí 'anhá fî l-islám* z roku 1990.¹

Byli bychom rádi, kdyby naše brožura přispěla pozitivním způsobem ke kultivaci vzájemných přátelských, nejen obchodních vztahů mezi muslimy i nemuslimy nejen v ČR a Evropě, ale i ve světě.

V Mikulově, dne 11. džumáda al-áchira roku 1438 po hidžře

Alí Větrovec

---

¹ V arabském originále je přepis přednášky uveřejněn na internetové adrese <http://www.tasfiatarbia.org/vb/showthread.php?t=4909> a v angličtině jeho překlad poskytly internetové stránky www.al-manhaj.com.

STRUČNĚ O AUTOROVI

Šejch Dr. Sálíh ibn Fewzán ibn 'Abdilláh al-Fewzán pochází z rodu al-Fewzán z klanu aš-Šemesja z kmene ad-Dewásir.

Je členem Stálé komise pro fetwy a výzkum a také členem Rady starších učenců v Království Saúdské Arábie. Pracoval také jako docent na Islámské univerzitě Muhammeda ibn Sa'úda v Rijádu.

Narodil se roku 1363 hidžry (1933 kř. éry) a v mladém věku přišel o otce, takže ho vychovávala jeho rodina. Naučil se zpaměti Vznešený Korán a základy náboženství u imáma místní mešity, šejcha Hamúda ibn Sulejmána at-Talála, který byl také skvělým recitátorem Koránu a následně také soudcem ve městě ad-Der'íjja v provinciji al-Kasím. Následně studoval na státní škole v aš-Šemesja, pokračoval na škole al-Fejsalíja v Burajdě a následně byl jmenován učitelem. Dále studoval a od roku 1377 (1956 kř. éry) studoval šarí'u na univerzitě v Rijádu, kde v roce 1381 (1960 kř. éry) získal diplom z islámské právní vědy (arab. فقه *fikh*), následně také magistraturu na téma z dědického práva a poté i doktorát. Mezi jeho učitele patřili např. šejchové 'Abdul'azíz Ibn Báz, Muhammed Amín aš-Šenkítí a další.

Akademicky činný byl na fakultě základů náboženství, poté působil na Nejvyšším soudním institutu, jehož se stal posléze ředitelem. Když jeho funkční období skončilo, vrátil se zpět k výuce. Následně byl jmenován do Stálé komise, kde působí dodnes. Šejch je dále členem Rady starších učenců, členem Islámskoprávní akademie v Mekce při Světové muslimské lize, členem Komise výzvy při hadždži a také imámem v mešitě prince Mut'iba ibn 'Abdul'azíze v al-Melz.

Mezi jeho díla patří *Ahkámu l-at'ima* – doktorská práce o povoleném a zakázaném v potravinách, dále *Šerhu l-'Akídeti l-wesatíjja* – vysvětlení Ibn Tejmíjova „Wásitského vyznání“, *Šerhu Kitábi t-tewhíd* – vysvětlení Ibn 'Abdulwehhábovy Knihy o tewhídu, dvousvazková encyklopedie fikhu s názvem *al-Mulachhasu l-fíkhí* a bezpočet kázání, přednášek, odpovědí a kratších pojednání.²

---

² Více informací o autorovi na internetových stránkách Stálé komise zde: <http://www.alifta.net/Fatawa/MoftyDetails.aspx?languagenname=en&ID=7>.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ve jménu Alláha Milostivého Smilovného

Přednáška šejcha Sáliha al-Fewzána: Zakázané obchodní transakce

Všechna chvála Alláhu, Pánu světů, mír a požehnání všem jeho poslům, jejich rodinám a společníkům.

Toto je krátké pojednání na téma typy zakázaných obchodních transakcí, které bylo sestaveno tak, aby se jím mohl muslim vyhnout ve svých každodenních záležitostech, tak, že jeho příjmy budou moci být zákonné a bude za ně odměna od Alláha v tomto i posmrtném životě.

Původní zdroj pro toto pojednání byla přednáška v mešitě Sumú' Welíju l-'ahdi l-amíra 'Abdulláha bin 'Abdil'azíze Áli Su'úda v Rijádu, která se odehrála v měsíci džumáda l-úlá roku 1411 po hidžře. Následující text je přepisem této přednášky:

(...)

O bratři! Není pochyb o tom, že podnikání a obchod jsou dvě věci, které jsou nutné a potřebné. Důvodem je, že Alláh nám přikázal usilovat o obživu a živobytí pro sebe zákonnými a dovolenými (arab. حلال *halál*) cestami poté, co splníme řádná pravidla.

A konkrétně o obchodování (tj. koupi a prodeji) řekl:

وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

Bůh však dovolil prodávání a zakázal úrok. (Bekara:275)

A On říká:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

Vy, kteří věříte! Když voláno je k modlitbě v den páteční, pospíchejte vzpomínat Boha a zanechte obchodování! To bude pro vás lepší, jste-li vědoucí. A když bude modlitba skončena, rozejděte se po zemi a usilujte o část přízně Boží! A vzpomínejte často Boha,

snad budete blažení! (Džumu'a: 9-10)

Alláh říká chválíce ty, kteří spojují své získávání obživy (arab. رزق *rizk*) s vykonáváním uctívání:

فِي بُيُوتِ أَدْنَ اللّٰهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالًا لَّا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللّٰهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ

V domech, jež Bůh dovolil postavit a v nichž se vzpomíná jména Jeho, slaví Ho ráno i večer muži, které ani obchod, ani prodej nezláká od vzývání Boha, od dodržování modlitby a od dávání almužen (Núr: 36-37)

V tomto verši Alláh říká, že charakteristikou muslimů je to, že kupují a prodávají (to znamená, že obchodují), ale když přijde čas na modlitbu, zanechají nákupu a prodeje a zamíří k modlitbě:

لَّا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللّٰهِ

[ti, které] **ani obchod, ani prodej nezláká od vzývání Boha**

Alláh nám přikázal získávat obživu zároveň s příkazem ho uctívat, když řekl:

فَاَتَّبِعُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Usilujte proto nalézt svůj příděl obživy u Boha, uctívejte Jej a buďte Mu vděční, neb k Němu pak budete navraceni. ('Ankebút: 17)

Takže podnikání prostřednictvím nákupu a prodeje nebo některým z jeho dalších přípustných typů, jsou způsoby, které jsou stanoveny a vyžadovány dle náboženství a budou mít obrovský přínos jak pro jedince, tak i pro společnost.

Koupě a prodej sama o sobě je činem chvályhodným i nezbytným, dokud nepůsobí škodu na uctívání, či nezpůsobuje, že ti, kteří ji provádějí, odkládají modlitby, např. ty společné v mešitách.

Prorok Muhammed ﷺ řekl:

التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ.

„**Poctivý a důvěryhodný obchodník bude s proroky, pravdymilovnými a mučedníky.**“³

To znamená, že podnikatel, který nakupuje a prodává, přičemž je čestný, bude sdílet stejnou pozici s těmito skupinami lidí v den posledního soudu. To je skvělá pozice a znamená to, že je velmi šlechetné vykonávat takovéto povolání.

Posel Boží ﷺ byl též jednou dotázán, který druh výtěžku je nejčistější. Odpověděl:

بيع مبرور وعمل الرجل بيده.

„**Bohulibé obchodování a práce, kterou člověk vykoná vlastní rukou.**“⁴

Posel Boží ﷺ také řekl:

الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيْنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَذَبَا وَكُنْتَا مُحِقَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا.

„**Dva, kteří spolu obchodují, následují dobro tak dlouho, dokud se od sebe nerozejdou. Pokud jsou oba upřímní a vstřícní sobě navzájem, pak mají požehnání ve svém obchodování. Ale jestli lžou a zamlčují, požehnání se z jejich obchodování vytratí.**“⁵

Takže čestné a spravedlivé podnikání je jedním z nejlepších způsobů, jak si vydělat na živobytí. Pokud jde však o podnikání pomocí lží, podvodů a zpronevěr, pak to je nejhorší způsob, jak si vydělat na živobytí.

Prorok ﷺ jednou prošel okolo skupiny muslimů, kteří byli nakupovat a prodávat na trhu v Medíně. Řekl jim:

يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ!

„**Ó shromáždění kupců!**“

Obchodníci zvedli hlavy a čekali, až uslyší, co řekne. Poté prohlásil:

إِنَّ التُّجَّارَ يُعْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فُجَّارًا إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَبَرَّ وَصَدَقَ.

3 Na autoritu Abú Sa'ída al-Chudrího عنه رضي الله zaznamenal at-Tirmizí v *Sunenu*, hadís č. 1209 jako hasan.

4 Na autoritu Ismá'íla ibn 'Ubejda ibn Rifá'y od jeho otce a děda zaznamenal Ahmed v *Musnedu*, 4/141; at-Taberání v *al-Mu'džemu l-awsatu*, 1/135/1. Jako sahíh jej ocenil al-Hákím v *al-Mustedreku*, 2/10.

5 Hadís je muttefakun 'alejhi. Na autoritu Hakíma ibn Hizáma عنه رضي الله ho zaznamenali al-Bucháří v *Sahíhu*, hadísy č. 2079, 2082 a 2110; a Muslim v *Sahíhu*, hadís č. 1532.

„Věru obchodníci budou v Den Zmrtvýchvstání vzkříšeni, jako hříšní hanebníci, s výjimkou těch, kteří se bojí Alláha, svědomitě konají dobro a udělují milodary.“⁶

Posel Boží ﷺ se sám zabýval obchodováním během první části svého života, do doby, než mu bylo zjeveno jeho proroctví. Tehdy spravoval Chadídžiny⁷ رضي الله عنها peníze. Jako její obchodní zástupce obchodoval - nakupoval a prodával její zboží a získával zisk.

To stejné platilo pro společníky Alláhova Posla رضي الله عنهم أجمعين, i oni se často zabývali koupí, prodejem a obchodováním. A byli mezi nimi k nalezení i velmi bohatí lidé, kteří využili svého bohatství k podpoře džihádu na cestě Boží, jako byli například Osmán ibn 'Affán رضي الله عنه, který zakoupil chudobným vojákům výstroj a výzbroj. Dalším takovým byl 'Abdurrahmán ibn 'Awf رضي الله عنه, který sponzoroval muslimy v časech hmotné nouze i v časech boje.

A takový byl také Abú Bekr as-Siddík رضي الله عنه, neboť obětoval své bohatství na podporu Islámu a muslimů. Toto bohatství získal z nákupu a prodeje, jímž se zabýval v ještě v Mekce stejně jako po imigraci do Medíny. Dával hodně velkou část ze svého bohatství jen pro věc Boží.

Proto v sobě starost o získávání obživy dle přípustných způsobů, z nichž nejlepší jsou nákup a prodej, ukrývá mnoho dobra.

Nicméně tento nákup a prodej (obchodování) musí být nastaven tak, aby se řídil islámskými pokyny a muslimové se tak mohli vyhnout tomu, že upadnou do zakázaných transakcí a nezákonných forem výtěžku. Prorok ﷺ nám zakázal různé z typů obchodních transakcí z toho důvodu, že jejich prostřednictvím se dosáhne hříšným způsobem výtěžku a nachází se v nich nebezpečí pro lidstvo a přijímání bohatství nespravedlivým způsobem. Tyto typy

6 Na autoritu Ismá'ila ibn 'Ubejda ibn Rifá'y od jeho otce a děda zaznamenal at-Tirmizí v *Sunenu*, hadís č. 1210, jako hasan sahíh.

7 Tato Chadídža bint Chuwejlid byla zároveň první manželkou Posla Božího ﷺ a matkou šesti z jeho celkem sedmi dětí.

zakázaných transakcí jsou:

1. Obchodování odvracející od náboženských povinností

Když obchod udržuje člověka zaneprázdněného od vykonávání uctívání. To znamená, že když má obchodník splnit náboženské povinnosti, například modlitbu nebo páteční modlitební shromáždění a místo toho je zaneprázdněn obchodem, pak je zakázáno, aby měl obchod přednost před těmito povinnostmi.

Alláh říká:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْحُمَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

Vy, kteří věříte! Když voláno je k modlitbě v den páteční, pospíchejte vzpomínat Boha a zanechte obchodování! To bude pro vás lepší, jste-li vědoucí. A když bude modlitba skončena, rozejděte se po zemi a usilujte o část přízně Boží! A vzpomínejte často Boha, snad budete blažení! (Džumu'a: 9-10)

A v jiném verši Alláh říká:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

Vy, kteří věříte! Necht' vás majetky vaše a děti vaše neodlákají od vzpomínání Boha. A ti, kdož tak učiní, ti věru ztrátu utrpí. (Munáfikún:9)

Vezměte na vědomí, co Alláh říká : „... **ti věru ztrátu utrpí**”. Sděluje jim, že jsou poražení i když mohou být bohatí, nashromáždít plno peněz a mít mnoho dětí. To proto, že jejich bohatství a jejich děti nemohou nahradit uctívání a vzpomínání Alláha, o které přišli. Takže i když budou mít zisk nebo vydělají v tomto světě, budou i nadále prohrávat v každém slova smyslu.

Mohou profitovat pouze v případě, že skombinují obě dvě tyto dobré věci. Tedy spojí zajišťování obživy s uctíváním Alláha. Rozdělí svůj čas mezi obchod i mezi účast na

modlitbách. Pak dosáhnou spojení toho dobrého a výnosného v tomto životě i toho dobrého a výnosného v životě budoucím.

A oni by měli jednat dle Alláhova výroku:

فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ

Usilujte proto nalézt svůj příděl obživy u Boha a uctívejte Jej ('Ankebút:17)

a dle Jeho slov:

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ

A když bude modlitba skončena, rozejděte se po zemi a usilujte o část přízně Boží!
(Džumu'a: 10)

Proto je obchod dvou druhů, obchod v pozemském životě a obchod v životě posmrtném. Obchod v tomto životě je s bohatstvím a příjmy a obchod dalšího života je obchod se spravedlivými činy.

Alláh říká:

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنَجِّيْكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

Vy, kteří věříte! Mám vám ukázat obchod, jenž ochrání vás před trestem bolestným? Uvěřte v Boha a posla Jeho a ved'te boj na cestě Boží majetky svými i osobami svými! A to bude pro vás nejlepší, jestliže jste vědoucí! A tehdy vám On odpustí hříchy vaše a uvede vás do zahrad, pod nimiž řeky tekou, a do příbytků příjemných v zahradách Edenu; a to bude úspěch nesmírný a dá vám i jiné, jež budete milovat: vítěznou pomoc od Boha a blízké vítězství. Oznam věřícím zvěst radostnou! (Saff: 10-13)

To je obrovský obchod, který je ohromně ziskový. Takže v případě, že se k tomuto dodá i přípustný obchod v tomto životě, bude s ním spojeno navíc i další dobro. Ale pokud člověk omezí svůj obchod jenom na tento život, opouštějící obchod světa onoho, stane se jedním z těch, kdož věru ztrátu utrpí. Jak Alláh říká:

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

A ti, kdož tak učiní, ti věru ztrátu utrpí. (Munáfikún: 9)

Proto, jestliže osoba, která obrátila svoji pozornost k uctívání, vykonávala modlitby a vzpomínala Alláha dodržováním toho, co Alláh přikázal, Alláh pro ni jistě otevře dveře obživy. Faktem je, že modlitba sama je prostředkem k dosažení obživy.

Jak říká Alláh:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لِنَسْئَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَزِقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

A příkaž rodině své modlitby konání a sám buď v ní vytrvalý! My nežádáme od tebe žádnou obživu, vždyť My sami ti ji uštědřujeme. A dobrý konec náleží bohabojnosti. (TáHá:132)

Modlitba je pravým opakem toho, co říkají někteří lidé, když tvrdí, že je akorát obírá o čas pro obchodování. Modlitba jim otevírá dveře k poskytování služeb, pohodlí a požehnání. To je proto, že obživa je v Rukou Alláha. Takže pokud jste k Alláhu obrátili vaši pozornost, uctívali Ho a připomínali si Ho, On vás podpoří a otevře pro vás dveře obživy:

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

Však když spatří zboží nebo zábavu, pospíchají k nim a nechávají tě stát. Rci: "To, co je u Boha, je lepší než zábava a obchodování; Bůh nejlepší je z těch, kdo obživu uštědřují!" (Džumu'a:11)

Alláh říká, popisující uctívání skutečných věřících:

فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

V domech, jež Bůh dovolil postavit a v nichž se vzpomíná jména Jeho, slaví Ho ráno i večer muži, které ani obchod, ani prodej nezláká od vzývání Boha, od dodržování modlitby a od dávání almužen, a ti obávají se dne, kdy srdce i zraky se budou obracet (Núr: 36-37)

Ve vysvětlení tohoto verše někteří zbožní předkové řekli: „Oni (společníci Proroka ﷺ) by nakupovali a prodávali, ale když uslyšeli svolavače svolávat k modlitbě, odložili by své váhy a metry, které zrovna drželi v rukou, a vydali se na modlitbu.“

Takže jak již bylo řečeno, jde o to, že takový obchodu, který vám brání a zabírá čas pro vykonání modlitby, je obchodem zakázaným a marným. A peníze získané z něj jsou zakázané (arab. حرام *harám*) a špinavé.

2. Obchodování se zakázaným zbožím

K zakázaným typům podnikání patří prodej zakázaných komodit. Je tomu tak proto, že když Alláh učiní něco zakázaným, zakazuje také peníze, které lze získat prodejem takového zboží

- jako například když někdo prodává něco, co je zakázáno prodávat. Posel Boží ﷺ zakázal prodávat mršiny, víno, vepřové maso a sochy. Takže ten, kdo prodává mršiny, tedy maso, které nebylo řádným způsobem očištěno ke konzumaci⁸, pak prodejem mršiny si vydělal nezákonné peníze.

Což platí stejně pro prodej opojných látek (arab. خمر *chamr*). Slovem *chamr* je míněno všechno, co opíjí. Toto je podloženo Prorokovým ﷺ výrokem:

كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ وَكُلُّ حَمْرٍ حَرَامٌ.

„Každá opojná látka je chamr a veškerý chamr je zakázán.“⁹

Alláh proklel deset lidí v souvislosti s omamnými látkami, jak je zaznamenáno v autentickém hadísu, kde Anas ibn Málík رضي الله عنهما pravil:

لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ — صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ — فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ عَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَالْمَعْصُورَةَ لَهُ وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ لَهُ وَبَاتِعَهَا وَالْمُتَبَاعَةَ لَهُ وَسَاقِيَهَا وَالْمُسْتَقَاةَ لَهُ.

8 Tj. poraženo správným a dovoleným (arab. حلال *halál*) způsobem, podle předpisů islámské rituální porážky, tj. přetětím krkavic a následným vykvrvením, či jinak definovaným způsobem šarí'atské porážky v nějaké další situaci za podmínek, které definuje islámský náboženský zákon.

9 Od 'Abdulláha ibn Omara رضي الله عنهما zaznamenal Muslim v *Sahíhu*, hadís č. 2003.

„Věru Posel Boží ﷺ proklel chamr, dále toho, kdo ho stáčí, kdo ho dává stáčet, pro koho se stáčí, kdo roznáší, pro koho se roznáší, kdo ho prodává, kdo ho koupí, kdo ho rozlévá a pro koho se rozlévá.“¹⁰

Chamr je tedy každá omamná látka, bez ohledu na to, zda se nazývá omamnou či opojnou látkou, nebo jde o alkoholický nápoj, alkohol, víno nebo whisky. Nezáleží na tom jakými názvy je produkt pojmenován. Změna názvu nic nemění na skutečnosti, že se jedná o *chamr*.

V jednom hadísu je řečeno, že v posledních dnech tohoto světa přijdou lidé, kteří budou *chamr* nazývat jinými jmény a pít ho.

Sem spadá i to, co je ještě horší než samotný prodej alkoholu, totiž prodej narkotik, jako jsou hašiš či opium, stejně jako jiné typy drog, které se rozdávají a prodávají lidem v dnešní době. A tedy ten, kdo je prodává a distribuuje, je zločincem v očích muslimů i v očích celého světa.

Důvodem toho je, že drogy zabíjejí lidi zrovna tak, jako ničivé zbraně. Proto všichni, kdo prodávají drogy nebo je distribují nebo jsou nápomocni při jejich rozdávání, ti všichni spadají pod prokletí Alláhova Posla ﷺ a berou peníze z nejvíce odporných zisků. Navíc ten, kdo distribuuje drogy, si zaslouží být popraven, protože šíří pohoršení na zemi.¹¹

Ten samý zákaz¹² platí i pro ty, kteří prodávají tabákové výrobky a kát.¹³ Cigarety jsou škodlivé a způsobují výskyt onemocnění. Ve skutečnosti jsou v cigaretách shromážděny všechny charakteristiky neřestí. Neexistuje žádný prospěch z kouření, viděno z kterékoli perspektivy. Kouření je velmi škodlivé. Ten s nejhoršími dechovými potížemi, nejhrůznějším vzhledem a největší zátěží, která ho doprovází, ze všech lidí, je ten, který kouří cigarety. Pokud sedí vedle vás nebo jede vedle vás v autě či letí v letadle, ucítíte nepohodu způsobenou kouřem, který z něj vychází a také odporný zápach tohoto dýmu. Zápach z úst kuřáka je sám o sobě dost špatný, pokud vám dýchne do obličeje. Ale ještě mnohem horší by bylo, kdyby kouřil přímo ve vaší přítomnosti. Cigaretový kouř by se vám

10 Zaznamenal Ibn Mádža v *Sunenu*, hadís č. 3381; a at-Tirmizí v *Sunenu*, hadís č. 1295 jako hasan gharíb.

11 V KSA platí zákon o trestu smrti pro ty, kteří jsou soudem usvědčeni z toho, že se zapojili do obchodu s narkotiky a drogami. Šejch zde tvrdí, že takový rozsudek má z náboženského hlediska v islámu své opodstatnění.

12 Tj. zákaz obchodování a zisku z něj.

13 Kát jsou listy subtropické rostliny známé jako káta jedlá (bot. *Catha edulis*), které se žvýkají jako droga zejména v Jemenu, Ománu, Indii, některých přilehlých zemích a na některých ostrovech v Indickém oceánu. Působí stav euforie, uvolněnosti a mírného zpomalení reakcí, srovnatelného s lehkou opilostí.

vznášel před obličejem a celá záležitost by byla o to více obtěžující.

Takže kouření je špatné ze všech úhlů pohledu a není v něm shledán žádný přínos. Proto je zakázáno bez jakéhokoli váhání či pochybností. Je nezákonné hned z několika pohledů a nikoli pouze z jednoho.

Když člověk kouří, vyhazuje peníze a ztrácí čas. Cigarety zohavují tvář, zčernují rty a špiní zuby. Nemocí, které kouření způsobuje, je také mnoho.

Mnoho lidí jím bylo postiženo a přesto to brali na lehkou váhu, jako něco triviálního. Někteří lidé trpí škodlivými účinky kouření i když nikdy nekouřili a kouření nenávidí. Nicméně kuřivo prodali lidem, protože rádi vydělávají peníze, jakýmkoliv způsobem mohou. Ale tito lidé nevědí, že tento typ ekonomického zisku, patřících do jejich příjmů, ze kterých směňují za zboží a provozují z nich podnikání, je špatný, protože jde o zakázaný příjem, jehož hromadění představuje neposlušnost vůči Alláhu.

Pokud neposloucháte Alláha, marně se od Něho budete dožadovat obživy! Žádejte obživu u Alláha, až když budete jeho příkazy poslouchat. Alláh pro vás určil obživu, která k vám jistě dorazí. Pokud Alláha o něco prosíte a jste poslušní jeho příkazům a zákazům, on vám to usnadní a požehná vašemu bohatství.

3. Obchodování s hudebními nástroji

Dalším typem zakázaného podnikání je prodej hudebních nástrojů ve všech různých formách, jako jsou strunné, dechové nebo všechny další hudební zařízení a nástroje sloužící pro tento účel. I když se označují jinými názvy, jako technické přístroje. Pro muslima je zakázáno prodávat tyto nástroje a přístroje. Naopak je povinností pro muslimy je všechny, které jsou v jejich držení, zničit a žádný z nich by neměl zůstat v jejich majetku. Takže pokud tomu tak je, jak mohou být prodávány? A jak si člověk za ně může brát peníze? To je v islámu zakázáno!

4. Prodej zpodobnění živých bytostí

Dalším typem zakázaných transakcí je prodej zpodobnění (tedy obrazů a soch). Prorok ﷺ

nám zakázal prodávat sochy a to co bylo myšleno sochami jsou všechna zpodobnění živých bytostí (tj. osob a zvířat). Je tomu tak proto, že sochy v principu obrazovým ztvárněním bez ohledu na to, zda ztvárňují koně, ptáky, zvířata nebo lidi, cokoli, co má duši (arab. روح *rúh*). Pokud zpodobnění zachycuje něco takového, pak je jeho prodej zakázán a peníze z něho jsou zakázány též. Prorok ﷺ proklet výrobce obrazů a informoval nás, že budou patřit mezi ty, kdož v den posledního soudu budou potrestáni nejtěžším trestem.

Stejně tak není dovoleno prodávat časopisy překypující obrázky, tím spíše zobrazeními obsahující nemravné obrázky (nahé ženy, pornografie atd.). Důvodem toho je skutečnost, že nejenže obsahují zpodobnění, která jsou zakázána sama o sobě, ale také slouží jako rozvratné pokušení (arab. فتنة *fitna*) a podněcují k páchání špatných činů. Je to tak proto, že když se člověk podívá na obraz půvabné dívky, která má odhalené některé části těla (tedy která je nahá), pak to po většinu času budí v mužích touhy. A tyto touhy povedou daného jedince ke spáchání neslušných či dokonce trestných činů. To je přesně to, v co ďáblové mezi lidmi i džiny doufají, skrze distribuci a prodej těchto zobrazení.

Z tohoto důvodu také není povoleno prodávat takové druhy tužby rozdmýchávajících obrázků a filmů. Spíše závisí na každém z vás, zda bude v muslimském prostředí zabráněno šíření takových nosičů, zda se toho muslimové sami zbaví a zda jejich nahrávky zničí. Takže každý, kdo otevře obchod a prodává (případně za poplatek půjčuje) tyto nemorální nosiče, otevřel prostor, kde má je veřejně páchána neposlušnost vůči Alláhu a kde se vydělává protiprávním a nelegálním způsobem, byť tyto peníze je utratí nebo použije pro svojí rodinu. Otevírá tím místo rozvratu a pevnost d'ábla.

5. Obchodování s audio- a videonosiči se zakázanými obsahy

Dalším ze zakázaných typů obchodních transakcí je prodej kazet a pásek na kterých jsou zaznamenány nemorální písně, s hlasy ženských a mužských zpěváků doprovázených hudebními nástroji, písně skládající se ze slov, které hovoří o chtíči, poblouznění a ženském šílenství. Je zakázáno poslouchat takovou nahrávku a prodávat tyto písně. Brát peníze za to, je považováno za nezákonné a ilegální zisky, které Boží Posel ﷺ přísně zakázal, protože

šíří zlo a nemorálnost. A lidé, kteří toto prodávají, šíří nemravnost a kazí chování ostatních, dopravující zlo do domovů muslimů.

6. Prodej prostředku ke hříchu

Šestým typem zakázaných obchodních transakcí je prodej něčeho, co bude kupující zneužívat k páčání něčeho zakázaného. Tedy v případě, že prodávající ví, že kupující bude používat zakoupený produkt ke spáchání nějakého zakázaného činu, pak je zakázáno mu takový produkt prodat a daný obchod je neplatný. Důvodem je, že mu tím budete pomáhat ke hříchu a přestupku, Alláh říká

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۗ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

Pomáhejte si vzájemně ke zbožnosti a bohabojnosti a nepomáhejte si k hříchu a nenávisti. (Máida: 2)

Tak například, pokud někdo koupí hrozny, aby z nich mohl později vyrobit víno, nebo si někdo koupí zbraň k zabíjení jiných lidí, spáchání silniční loupeže, tyranie, ozbrojené vzpoury, vydírání atd.

Prodat něco někomu, kdo bude používat koupený produkt k něčemu, co Alláh zakázal nebo ho bude používat způsobem, jakým ho Alláh zakázal používat, není přípustné. To platí v případě, že prodejce ví, k čemu chce kupující takový produkt použít nebo pro to má odůvodněné podezření na základě toho, že ve většině případů se daná věc za tímto účelem shání.

7. Prodej zboží, které není majetkem prodávajícího

Dále platí zákaz prodávat něco, co prodávající strana nevlastní. Například když jde člověk za obchodníkem a hledá konkrétní produkt, ale obchodník tento konkrétní výrobek v daný moment nevlastní a přesto se oba dohodnou na smlouvě (o prodeji výrobku) a dohodnou se i na rozsahu a ceně (zásilky), vztahující se k ceně v současné době nebo v budoucnosti. A

celou tu dobu se produkt nenachází v držení ani prodejce a ani kupujícího. Potom podnikatel jde a koupí tento produkt a prodává ho kupujícímu, poté co si již dohodli určitou cenu, určili hodnotu zboží a uzavřeli smlouvu, vztahující se k přítomné nebo k budoucí tržní ceně výrobku.

Tento druh obchodu je tedy zakázán. Proč? Vzhledem k tomu, že (obchodník) prodal něco, co nevladl a prodal něco předtím, než to získal - a to i v případě, že byl produkt specifikován. Kdyby byl produkt specifikován a jeho cena by byla uhrazena později, obchodník by vlastně prodal dluh na úvěr. Posel Boží ﷺ nám zakázal to samé, co zakázal Hakímovi ibn Hizámovi رضي الله عنه, když k němu přišel a zeptal se: „Ó Posle Boží, co mám dělat, když ke mne někdo přijde a chce ode mne koupit něco, co nemám, načež jdu na trh a koupím to pro něj? Prorok ﷺ řekl:

لَا تَبِعْ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ.

„*Neprodávej to, co nemáš.*“¹⁴

Jedná se o jednoznačný zákaz, proto není přípustné, aby osoba, která má prodat specifikovanou komoditu, ji neměla ve svém vlastnictví před uzavřením smlouvy o tom, zda bude k mání okamžitě anebo v budoucnu.

Není přípustné brát tuto záležitost na lehkou váhu. Takže ten, kdo chce něco lidem prodat, by to měl skladovat ve své prodejně, obchodě, skladu, kufru auta nebo kanceláři, aby mohl mít své výrobky vždy připravené. Poté, pokud chtějí někteří lidé u takového obchodníka kupovat produkty, přijdou k němu a on jim je může prodat přímo hned, či případně později.

8. Fiktivní prodej s úrokem

Osmým typem zakázané obchodní transakce je prodej s podmíněným odkladem se zvýšením ceny (arab. بيع العينة *bej'u l-'ína*). O co se jedná? To je transakce při které je

¹⁴ Zaznamenali Málík v *al-Muwetta' u*, hadís č. 1337; Abú Dávúd v *Sunenu*, hadís č. 3503, an-Nesái v *Sunenu*, hadís č. 4613; Ibn Mádža v *Sunenu*, hadís č. 2271; a at-Tirmizí v *Sunenu*, hadís č. 1232 jako hasan.

produkt prodáván nějaké osobě za odloženou cenu s navýšením po určité době – tedy kupující nakoupí zboží v hotovosti za sníženou cenu, nežli je konečná cena a po uplynutí stanovené doby následně prodá nazpět, přičemž za ten samý produkt inkasuje jeho plnou cenu.

To je to, co je známo jako fiktivní transakce (odvozeno od عين 'ín, tj. stejný), protože ten samý produkt, který byl prodáván se vrací zpět ke svému původnímu majiteli. To je zakázáno, protože se jedná o klamání něčích zájmů a o úrok (arab. ربا ribá).

Znamená to totiž v podstatě prodej hodnoty současné ceny za větší, než současný obnos později. Produkt či zboží v takové transakci pouze figuruje jako prostředek k tomu, jak získat daný úrok.¹⁵

Vaší povinností, pokud vám někdo dluží peníze, neboť jste mu prodali nějakou věc za odloženou cenu, je, že mu dáte plnou svobodu rozhodnout se, že si dané zboží ponechá, anebo že ho prodá někomu třetímu, protože v daný moment potřebuje finanční hotovost.

Posel Boží ﷺ pravil:

إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعَيْنَةِ وَأَخَذْتُمْ أَدْنَابَ الْبَقَرِ وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ.

„Pokud začnete s fiktivními obchody, chytíte se ocasů krav a spokojíte se s rolničením, Alláh nad vámi dá zavládnout ponižení, ze kterého vás nevyprostí, dokud se nenavrátnete zpět ke svému náboženství.“¹⁶

9. Lstivé navyšování ceny při dražbě

Devátým typem zakázané obchodní transakce je lstivé navyšování ceny při dražbě (النجش)

15 Jiným příkladem by bylo, že někomu prodáte zboží s tržní hodnotou 25 000 Kč za 50 000 Kč, protože dotyčný vám má zaplatit ne nyní, ale až příští měsíc. Možná se tak dohodnete proto, že vy cítíte, že cena zboží příští měsíc vzroste. Potom však z nějakého důvodu váš zákazník přijde za vámi znovu a vy jej přimějete, aby vám zboží prodal nazpět pod aktuální tržní cenou, což je pořád 25 000 Kč. A až uplyne stanovená doba, dotyčný vám doplatí zbytek. Tedy vydělali jste si 25 000 Kč nad skutečnou tržní hodnotou zboží, jen kvůli odložení transakce, což je považováno za úrok.

16 Na autoritu 'Abdulláha ibn Omara رضي الله عنه zaznamenal Abú Dáwúd v *Sunenu*, hadís č. 3462. Sahih li ghajrihi. Takto hadís uvádí autor pojednání, přičemž v Abú Dáwúduvě sbírce stojí navíc jím neuváděná slova:

...وَتَرَكْتُمْ الْجِهَادَ ...

„... a zanecháte džihádu ...“

an-nedžeš)¹⁷. Tento pojem označuje situaci, kdy dáte nějaký produkt na prodej ve veřejné aukci a poté přijde člověk, který svoji nabídkou navyšuje cenu položky, kterou ovšem vůbec nemá v úmyslu koupit, ale cenu navyšuje pouze kvůli skutečným zákazníkům, jen aby tímto způsobem tyto kupující oklamal. Ať už se dohodl s prodejcem, jak to provést nebo to udělal sám jen tak, je obojí stejné. Tedy ten, kdo nabízí vyšší cenu za zboží, které ani nechce koupit, spíše jen chce zvýšit cenu pro zákazníky, je nazýván الناجش *an-nádžiš*, tedy někdo, kdo provádí *an-nedžeš* a tím i někdo, kdo jedná proti zakazu Posla Božího ﷺ. Provádět něco takového je zakázáno, ve shodě se slovy Proroka ﷺ:

لَا تَنَاجَشُوا.

„A nenavyšujte si navzájem jedni druhým lstivě cenu.“¹⁸

Takže osoba která nemá žádný úmysl nebo potřebu koupit dané zboží, by se neměla aukce a dražby zúčastnit. Místo toho by měl takový člověk uvolnit místo pro zákazníky, kteří po těchto věcech touží a předbíhají se navzájem v nabídkách ceny při dražbě.

Možná, že člověk může chtít pomoci prodávajícímu a sympatie k němu ho překonají. Takže zvyšuje svojí nabídku a s ní i cenu prodávané položky za účelem pomoci prodávajícímu podle svého vnímání. Nebo může prodejce souhlasit se skupinou jeho spolupracovníků, aby vytvořili davový zájem okolo prodávaného produktu s cílem získat pozornost u lidí. Všechny tyto činy jsou považovány za *an-nedžeš* a jsou zakázány, neboť patří mezi způsoby podvádění muslimů a cesty, jak si neprávem přivlastnit jejich peníze.

Také učenci islámské právní vědy uvedli, že do kategorie *an-nedžeš* spadá i situace, kdy prodejce říká svému zákazníkovi: „Koupil jsem si toto zboží za takovou a takovou cenu,“ avšak přitom o ceně lže a může kupujícího zmást, ve výsledku čehož koupí toto zboží i za vyšší cenu.

Nebo také, když prodávající říká: „Dostal jsem tento produkt za tuto cenu.“ Nebo říká:

17 Původním významem tohoto slova je „plašení zvěře aby padla do léčky.“ Terminologicky jde o oznámení navýšení ceny při aukci někým, kdo nemá reálný záměr koupit dané zboží, aby se skuteční zákazníci zlekli a přihodili cenu ještě výše.

18 Muttefakun 'alejhi na autoritu Abú Hurejry رضي الله عنه. Zaznamenali al-Bucháři v *Sahíhu*, hadísy č. 2140; 2150; a 2160; a Muslim v *Sahíhu*, hadísy č. 1413; 1959; 2563 a 2564.

„Dostal jsem to za tolik a tolik.“ Ale přitom lže o ceně. Chce jen oklamat zákazníky kvůli přiřazování ceny, až do dosažení údajné a falešné ceny, o které tvrdí, že za ni ten produkt pořídil. Toto vše je *an-nedžeš*, což Boží Posel ﷺ zakázal. Jedná se o zradu, podvod a o lež provázenou neloajálností, za kterou provinilec bude zodpovídat před Alláhem. Tedy je povinnost pro prodávajícího prozradit pravdu, pokud se ho kupující zeptá, za kolik daný produkt pořídil. Musí říkat pravdu a nemlžit, že danou položku získal za tolik a tolik peněz a přitom o ceně lhát. Do definice *an-nedžeš* také spadá to, když lidé na trhu nebo majitelé obchodů souhlasí s tím, že se navzájem nebudou přebíjet v ceně, čímž na svého dodavatele zboží přitlačí, aby dané zboží prodal pod cenou. Všichni obchodníci, kteří by se účastnili na tomto činu, se dopouštějí transakce, která je zakázána. A tento zákaz také vychází z předpisu zakazujícího *an-nedžeš*. Je to totiž také forma bezprávného obírání lidí o peníze.

10. Vetřít se do transakce jiného prodejce a odloučit mu zákazníka

Zakázaným typem obchodní transakce je i situace, kdy muslim provede obchod nad obchodem někoho jiného. Posel Boží ﷺ pravil:

لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ.

„*Ne budiž vměšování se jedněch do obchodu jiných.*”¹⁹

Jak k tomu dochází? Například tím, že někdo si chce koupit nějaké zboží, přijde k jednomu prodejci, který mu přislíbí realizaci koupě za dva či tři anebo více dní. Během této doby potom není nikomu dalšímu dovoleno, aby přišel a zapojil se do té samé transakce tím, že dotyčnému kupujícímu řekne: „Zruš daný obchod a nechej zboží dotyčnému prodejci, já ti prodám to stejné, nebo ještě kvalitnější zboží za ještě nižší cenu.“

Toto je zakázáno, neboť to splňuje podstatu skutku vetření se do obchodu svého bratra.

Tedy dokud probíhá mezi tímto kupujícím a tímto prodejcem transakce, která se má zpečetit později, musí všichni ostatní prodejci čekat, až skončí a nijak do jejího průběhu nezasahovat. Pokud si zákazník věc rozmyslí a rozeběhlou transakci zruší, učiní tak. A

¹⁹ Na autoritu 'Abdulláha ibn Omara رضي الله عنهما zaznamenal Muslim v *Sahíhu*, hadís č. 1412. Viz také hadís č. 2563 tamtéž.

pokud ne, své zboží koupí. Pokud vyšlo rozhodnutí o zrušení dané transakce z vůle kupujícího (který tedy nebyl nikým dalším nijak nucen či ovlivňován), věc se skončila a nic už nebrání dalšímu prodejci v prodeji svého zboží tomuto zákazníkovi.

To samé platí naopak i v obrácené situaci - při prodeji. Takže když někdo přijde s nabídkou prodat někomu výrobek za určitou dohodnutou cenu, načež mu je dána možnost počkat určitou dobu (aby dokončili obchodní dohodu), není přípustné pro dalšího zájemce, aby do této dohody nějak zasahoval a za prodejcem přišel s tím, že je tu samou věc ochoten od něj odkoupit za nějakou lepší cenu, nežli zájemce předešlý.

Toto je zakázáno, protože tyto druhy transakcí poškozují ostatní účastníky obchodování, porušují jejich práva a vnášejí do jejich srdcí vzájemnou nenávist. To proto, že když onen dotyčný přijde a dozví se, že jste zasahoval do jeho transakce, což se stalo příčinou neuskutečnění obchodu mezi ním a jeho zákazníkem, bude naplněn nenávistí a opovržením vůči vám. Nebo se dokonce může obrátit proti vám, protože jste ho utlačovali. A Alláh říká:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

Pomáhejte si vzájemně ke zbožnosti a bohabojnosti a nepomáhejte si k hříchu a nenávisti. (Máida: 2)

11. Podvodný prodej, resp. prodej s rizikem

Obchodní transakcí, která je rovněž zakázána, je také klamavý podvodný prodej, resp. prodej s rizikem (arab. بيع الغرر *bej'u l-gharar*).

Nastává, když oklamete svého obchodního partnera a prodáte mu produkt, který má vady o kterých víte a přesto ho o nich neinformujete. A právě toto je důvodem, proč tento druh prodeje není přípustný a je klamáním, podvodem a zpronevěrou. Proto je povinností pro prodejce, aby informoval kupujícího o vadách svého zboží. Ale pokud ho o nich nijak neinformuje, pak se jedná o podvod a zpronevěru, které Boží Posel ﷺ zakázal ve svých slovech:

الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا — أَوْ قَالَ حَتَّى يَتَفَرَّقَا — فَإِنْ صَدَقَا وَبَيْنَا بُورِكٌ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحَقَّتْ بَرَكَةٌ بَيْعِهِمَا.

„Dva obchodní partneři se nacházejí ve stavu dobra tak dlouho, dokud se jeden od druhého nerozejdou. Pokud jsou oba vůči sobě upřímní a otevření, bude jejich obchodu požehnáno. Avšak jestli před sebou navzájem budou skrývat pravdu a jeden druhému lhát, požehnání se z jejich obchodu vytratí.“²⁰

Pro nás, služebníky Boží, je povinností, abychom byli upřímní. Boží Posel ﷺ řekl:

إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ!

„Věru náboženství jest přímostí, věru náboženství jest přímostí, věru náboženství jest přímostí!“

Oni (jeho společníci) se otázali: „Vůči komu, ó Posle Boží?“

Odvětil:

لِلَّهِ وَكِتَابِهِ وَرَسُولِهِ وَأَئِمَّةِ الْمُؤْمِنِينَ وَعَامَّتِهِمْ وَأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ.

„Vůči Alláhu, Jeho Knize, Jeho Poslu, vůči předákům muslimů i obyčejnému lidu mezi nimi.“²¹

Tedy muslim musí být přímý, upřímný. Tím je míněno, že když je člověk upřímný, je oproštěn, čist a dalek od určitých věcí. Takže být upřímný, znamená být čist a oproštěn ku příkladu od veškerého podvádění.

Jednou Posel Boží ﷺ prošel okolo jednoho trhovce, prodávajícího nějaké potraviny (obiloviny). Jídlo, které kupec prodával, bylo nasypané na hromadu. Prorok ﷺ vsunul svou vznešenou ruku dovnitř této hromady jídla a našel naspodu hromady nějaké kousky vlhké tak, že se mu nalepily na prsty. Dotyčného se tedy zeptal:

مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟

„Co je to, vlastníku potravin?“

Dotyčný odpověděl: „Za to může déšť,“ čímž chtěl říci, že jeho zboží navlhlo kvůli dešti.

20 Muttefakun 'alejhi. Na autoritu Hakíma ibn Hizáma jej zaznamenali al-Bucháří v *Sahíhu*, hadís č. 2079; a Muslim v *Sahíhu*, hadís č. 1532.

21 V této podobě jej na autoritu Tamíma ad-Dářiho رضي الله عنه zaznamenali Abú Dávúď v *Sunenu*, hadís č. 4944, jako sahíh dle al-Albáního; a an-Nesái v *Sunenu*, hadís č. 4192 na autoritu Abú Hurejry رضي الله عنه jako sahíh. Porovnej také s hadísem, který také od Tamíma ad-Dářiho zaznamenal Muslim v *Sahíhu*, č. 55.

Posel Boží ﷺ opáčil:

أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَيْ يَرَاهُ النَّاسُ مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي!

„Takže tedy nechceš, aby to lidé viděli? Leč ten, kdo nás podvádí, ten ke mně nepatří!“²²

Tento hadís je považován za jeden ze základních principů při podvádění v obchodních transakcích mezi muslimy. Takže není přípustné pro muslima skrývat vady toho, co prodává. Má-li zboží vadu, tak ji prodejce musí kupujícímu ukázat, aby ji viděl a byl si vědom toho, že může získat zboží za cenu, odpovídající míře jeho vady. Nesmí získat zboží za plnou cenu, jako by na něm nebyl žádný kaz, protože pak by prodávající klamal, podváděl a švindloval. Toto vše je podloženo výrokem Božího Posla ﷺ:

أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَيْ يَرَاهُ النَّاسُ مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي!

„Takže tedy nechceš, aby to lidé viděli? Leč ten, kdo nás podvádí, ten ke mně nepatří!“

Takže, ó služebníci Alláha! Kolik zpronevěr vidíte v těchto dnech? Kolikrát vidíte vadné uboží umístěné na dno nádob či případů, kdy se zdravé a nezkažené kusy vkládají na samý vrchol hromady - ať už zeleniny nebo jiných potravinových položek. Dát záměrně vadný kus až do spodní části a zároveň nezávadný, pěkný kus na vrchol hromady je podvodem, který je prováděn úmyslně.²³

A žádáme Alláha o jeho milost a odpuštění nám i vám a prosíme Jej, aby nám poskytl naši obživu z toho, co je dovoleno a též, aby učinil naše příjmy povolenými. A žádáme ho, aby nám poskytl ze Svého nezměrného bohatství.

(...)

Ó Alláhu, stačí nám to, co učinil jsi povoleným a nemáme potřebu získávat i to, co jsi zakázal. Nám stačí Tvá štědrost a nepotřebujeme jiného, kromě Tebe.

Odpusť nám, smiluj se nad námi a přijmi naše pokání. Opravdu jen Ty jsi Tím, kdo přijímá

pokání a Tím, kdo zahrnuje milostí. Mír a požehnání Alláha Poslu Božímu ﷺ.

²² Na autoritu Abú Hurejry رضي الله عنه zaznamenal Muslim v *Sahihu*, hadís č. 102.

²³ Podobným podvodem je také umístit kvalitnější zboží na povrch hromady méně kvalitního zboží, anebo jinými podvodnými způsoby vylepšit zboží tak, že bude vypadat, že je omnoho kvalitnější, než ve skutečnosti je. V této souvislosti se také od 'Abdulláha ibn Mes'úda رضي الله عنه uvádí, že Posel Boží ﷺ zakázal ponechat dojnicí určenou na prodej delší dobu nepodojenou, aby byl případný zákazník ohromen, kolik dává mléka. Tento zákaz zaznamenal an-Nesái v *Sunenu*, hadís č. 4491 jako sahih.

DOSLOV – CO V PŘEDNÁŠCE NEBYLO ZMÍNĚNO

Šejch al-Fewzán zmínil ve své přednášce jen nejzákladnější typy obchodních transakcí, které šari'a považuje za zakázané, buď proto, že operují se zakázanými komoditami, nebo proto, že přispívají k zakázanému jednání a hříchu, anebo proto, že představují úročný (lichvářský) či podvodný způsob podnikání, anebo cokoli, co vede k nenávisti a zášti mezi lidmi. Jakýkoli další způsob podnikání, ve kterém je přítomen některý ze jmenovaných prvků, jež jsou efektivními příčinami (arab. *علل* 'ilel, sg. *علة* 'illa) zákazu, je v islámu zakázán na základě analogie. Pro konkrétní islámsko-právní výnosy a dobrozdání týkající se specifických situací doporučujeme tázat se islámských učenců a hledat v jejich dílech.

Existují i další typy a podtypy obchodních zakázů, které nebyly šejchem v přednášce zmíněny a které je možno přiřadit k výše zmíněným hlavním typům zakázaných transakcí:

1. Přeprodávání dosud nepřevzaného zboží.

Pokud kupec odkoupí od prodejce zboží, které si nepřevzme a přeprodá ho zároveň dalšímu kupci, je taková transakce zakázána, neboť kupec de facto prodává něco, co nevlastní.

Ibn Omar رضي الله عنهما totiž uvádí, že Posel Boží ﷺ zakázal dopředu předprodávat potraviny přinášené karavanami, dokud je kupci osobně nepřevzali a nedonesli na tržiště v Medíně.²⁴ Ibn 'Abbás byl toho názoru, že se jedná o obecný princip, který se netýká jen tohoto typu zboží, ale i jakéhokoli jiného.

2. Transakce s rizikem neuskutečnění či neadekvátnosti

Nelze prodávat dopředu zboží v případě, že existuje riziko, že kupující nedostane to, co si zaplatil, například datle, dokud ještě zrají na datlovníku, vlnu, dokud ještě nebyla ostříhána z ovce apod. Zakázána je i směna datlí na stromě za otrhané či sušené datle. Zakázána je i směna suchých plodů za plody čerstvé (arab. *المزابنة* *al-muzábena*). Zakázán je i prodej půdy výměnou za úrodu, kterou tato půda následně poskytne (arab. *المحاكلة* *al-muhákala*). Toto vše se od Posla Božího ﷺ uvádí na autoritu Ibn Omara.²⁵

Důvodem je, že člověk při takovém prodeji směňuje odlišné množství potravin, z čehož plyne jistý úrok a riziko podvodu, anebo minimálně prodává, kupuje či směňuje něco, co se doposud nenachází v jeho vlastnictví.

Také je zakázáno směňovat zboží pouze prozkoumané dotykem (arab. *الملامسة* *al-mulámesa*) či

²⁴ Zaznamenal al-Bucháří v *Sahíhu*, hadisy č. 2123 a 2124.

²⁵ Zaznamenal al-Bucháří v *Sahíhu*, hadís č. 2185 a 2186 od Abú Sa'ida al-Chudrího رضي الله عنه.

jednoduše směnit oděv za oděv, bez vyzkoušení (arab. المنابذة *al-munábeza*). Toto se uvádí na autoritu Abú Hurejry رضي الله عنه od Proroka ﷺ.²⁶

3. Prodej dvou věcí zaráz či kombinace dvou způsobů platby zaráz

V transakci musí být jasné, která platba odpovídá které položce, nelze zaráz kupovat dvě věci nebo za stejnou věc platit dvakrát či dvěma různými způsoby, neboť by šlo o podvodné přivlastňování si cizího majetku. Dohoda musí být oběma stranám srozumitelná a jednoznačná, neumožňující podvádět na základě vágnosti formulace, která dovoluje vícero různých interpretací – např. „Prodám ti tento přístroj za tolik a tolik v hotovosti naráz, anebo za jinou cenu pokud počkáš půl roku.“ Anebo – „Prodám ti za sto korun tuto anebo tamtu věc,“ načež kupující zaplatí sto korun a neví se, zda si koupil první nebo druhou položku.

Zakázáno je také podmínit jednu transakci jinou transakcí - např. „Prodám ti dům za tolik a tolik, pod podmínkou, že mi prodáš zahradu za tolik a tolik.“

Posel Boží ﷺ, jak uvádí Abú Hurejra رضي الله عنه, podobné způsoby obchodování zakázal.²⁷

Zakázán je dále prodej na monopol skupováním veškerého zboží, aby se daný obchodník stal jeho výhradním dodavatelem na trhu a mohl dle svých potřeb manipulovat s cenou. Podle Abú Hurejry رضي الله عنه Posel Boží ﷺ podobné praktiky zakázal, když zapověděl medínským obchodníkům dopředu skupovat veškeré zboží přicházejících karavan, místo toho, aby nechali příjíždějící obchodníky sami vstoupit na tržiště.²⁸

Jinou podobou tohoto je, když místní člověk odkoupí od cizince zboží pod záminkou, že bude zprostředkovávat nepřítomným trhovcům prodej jejich zboží, které od nich odkoupil, přičemž sám navyšuje svůj zisk tím, že ovládá tržiště. Ibn Omar رضي الله عنهما od Proroka ﷺ uvádí zákaz takového jednání.²⁹

Zakázán je i prodej s neohlášeným věcným břemenem či předem nedohodnutou výjimkou, která se vyjeví až po realizaci prodeje, neboť i takový typ prodeje obsahuje stejný princip vágnosti formulace, zamlčení celé pravdy a ve výsledku podvodu, jenž je efektivní příčinou zákazu.

(...)

A Alláh ví nejlépe, na Něho se spoléháme a Jeho prosíme o hojnou dovolenou obživu, o odpuštění našich hříchů, vedení přímou stezkou a odměnu Ráje. Ámín.

²⁶ Muttefakun 'alejhi. Zaznamenali ho al-Bucháří v *Sahíhu*, hadís č. 1993; a Muslim v *Sahíhu*, hadís č. 1511.

²⁷ Zaznamenal an-Nesáí v *Sunenu*, hadís č. 4632; a at-Tirmizí v *Sunenu*, hadís č. 1231 jako hasan sahíh.

²⁸ Zaznamenal al-Bucháří v *Sahíhu*, hadís č. 2162.

²⁹ Zaznamenal al-Bucháří v *Sahíhu*, hadís č. 2159.